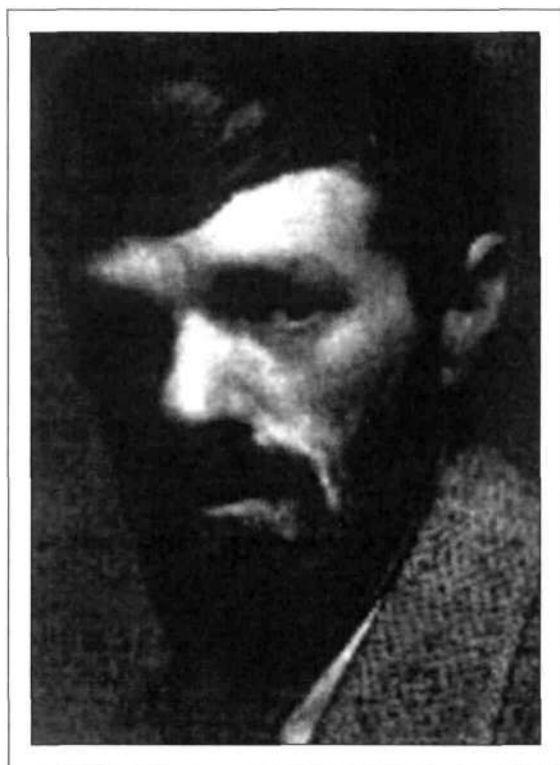

D. H. LAWRENCE

Angleški pisatelj, pesnik, esejist, slikar David Herbert Lawrence, rojen leta 1885, je pri nas postal znan že sredi prve polovice prejšnjega stoletja. Prevedene imamo skoraj vse, vsekakor pa glavne njegove pripovedi: *Sinovi in ljubimci*, ki je izšel v slovenščini že leta 1934, *Žena, ki je odjezdila*, *Mavrica*, *Zaljubljene žene*, *Pernata kača*, *Ljubimec lady Chatterley*, če omenimo le nekatere knjige. Ni pa pri nas znan, čeprav je objavil nekaj pesniških zbirk, zadnja mu je izšla postumno, tudi kot eden najpomembnejših angleških pesnikov preteklega stoletja, celo pesnik, čigar veljava vse bolj raste.

Lawrence je začel objavljati kot pesnik in je poezijo pisal do svoje smrti (leta 1930 je v južni Franciji umrl za tuberkulozo). Poezijo je objavljal že v prvih imagističnih zbornikih na začetku 20. stoletja. Čeprav se ni nikoli štel med prave imagiste, jim je bil blizu s svojo metaforiko, ravno tako pa ga ni mogoče šteti med kakšne impresioniste, kljub temu da mu slikanje narave in dogajanja v njej v poeziji služi kot zelo pomembno izrazilo. Še manj bi ga lahko uvrščali med kakšne simboliste, čeprav mu simbolni poudarki v poeziji nikakor niso tuji. Tako kot v prozi je tudi v poeziji hodil izrazito svojo pot. V tem se najbrž tudi skriva vse bolj naraščajoče zanimanje za njegovo poezijo.

Bil je mojster svobodnega verza in pri tem učenec Walta Whitmana. Tako kot njemu mu je verz pomenil ritmični izraz notranjega doživetja. Pri Lawrenceu je pesem oblikovana tudi kot psihološko doživetje stika z naravo, prvinskostjo, kozmosom; predvsem elementarne napetosti nasprotja med realnim, materialnim svetom in duhovnim, metafizičnim v človeku in vsem svetu, ki nas nemalokrat skrivnostno obdaja in se ga komaj zavedamo ali pa nenadoma zavemo v silovitem razodetju. Tako kot v prozi je tudi v poeziji skušal ubesediti neposrednost nagonskega, instinktivnega v človeku in bitjih sploh. Najbrž je del skrivnosti za "obuditev" Lawrencea tudi v tem, da šele zdaj prihaja čas, ko to njegovo skoraj ritualno čaščenje nagonskega zgublja tiste aktualistične aluzije na nekdaj skoraj sočasne tudi politične "blut und boden" ideologije, ki so jih Lawrenceu po krivici in brez vsake utemeljenosti kdaj očitali. Najbrž dobiva njegova zavzetost proti brezdušnosti modernega tehnicizma – v nasprotju s primarnostjo narave – zdaj šele neobremenjen zven, artikuliran na pesniško prepričljiv, izviren način.

Veno Taufer

Poslušajte godbo

V zgodnjem večeru igra orkester,
a to so le nesrečni ljudje, ki delajo hrup,
da bi utopili svojo notranjo kakofonijo: in našo.

Drobna luna, skoraj pri miru, se sklanja in si popeva skozi noč
in godba ljudi je kakor škrebljajoča miš,
škrebljajoča v leseni pasti, ujeta.

Goli mandljevci

Mokri mandljevci, v dežju,
kakor železni štrlijo srdito iz zemlje;
črna debela mandljevcev, v dežju,
kakor železna orodja, zvita, gnusna iz zemlje,
iz globine, puha sicilskega zimskega zelenja,
neužitne prstene trave,
debela mandljevcev zvijajoč se črno, železno črna, vzpenjajoč
se v pobočja.

Mandljevec, pod ograjo terase,
črno, zarjavelo, železno deblo,
svoja stebila si zvaril nežneje,
kakor jeklo, kakor občutljivo jeklo v zraku,
sivo, sivka, občutljivo jeklo, ki se tenko in krhko v paraboli
zvija kvišku.

Kaj počneš v decembrskem dežju?
Skrivaš čudno električno občutljivost v svojih jeklenih konicah?
Tipaš v zrak za električnimi vplivi
kakor kak čuden magnetni aparat?
Loviš sporočila, v kakšnih čudnih znakih,
iz nebesne grabežljive, blodeče elektrike, ki se tako vztrajno
plazi okoli Etne?

Sprejemaš šepet žvepla iz zraka?
Slišiš kemični jezik sonca?
Ali sporočaš rjojenje voda preko zemlje?
Ali, iz vsega tega, pretehtavaš zaključke?

Sicilija, decembrska Sicilija, ki se pod množino dežja
z železnim razvejanjem črno, zarjavelo kot stara, zvita orodja in
zavihteno in sključeno prek zimskega puha prsti vzpenjaš
v pobočja
neužitnega mehkega zelenja!

Sredina sveta

To morje ne bo nikoli umrlo niti se ne bo nikdar postaralo
ne prenehalo sinjeti ne odnehalo ob svitu
vzdigovati svoje hribe
in naj razpetih jader priplove vitka črna ladja Dioniza
z jamborom, ovitim v trto, in poskakujočimi delfini.

Kaj mi mar, če kadeče se ladje
družbe P. & O. in Orient Line in vsi drugi smrdljivci
prečkajo kot mehanične ure minojske dálje!
Zgolj prečkajo, dalja se nikdar ne menja.

In ko zdaj mesec, ki podarja ljudem lesketava telesa,
narašča in lahko gleda zviška na sonce,
vidim, kako se spuščajo v svitu z ladij
vitki goli možje s Knososa z arhaičnim nasmehom
tistih, ki se bodo čisto zagotovo spet vrnili,
in netijo na obrežjih majhne ognje
in čepé ob njih izgovarjajo glasbo zgubljenih jezikov.

In slišati je, kako se minojski Bogovi in Bogovi Tirine
nežno smejiijo in klepetajo, kot zmeraj;
in Dioniz, mlad, in tujec
poslušá pri vratih sloneč, z vso spoštljivostjo.

Pod hrastom

Ti, ko bi bila ti občutljiva,
ko ti govorim, da zvezde bliskajo znamenja, vse po vrsti strašna,
se ne bi obrnila in mi odgovorila
"Ta noč je blaga."

Celo ti, ko bi vedela,
kako ta tema pronica vame do zadnjega kotička, in nataka
neposvečen strah v moje bistvo, bi obstala, da bi ločila,
kaj rani in kaj zabava.

Kajti povem ti,
pod tem silnim drevesom ves fluid
moje duše hlapi iz mene kot žrtvena sopara,
ko z nožem zareže Druid.

Spet ti povem, krvavim, povezan s šibami vrb,
življenje mi odteka na tla.
Povem ti, kri mi odteka pod ta hrast,
počasi kaplja.

Nad mano poganja iz krvi omelo
v senčen dimast oblak.
Kdo pa si ti, ki ščebetaš pod hrastom
sem in pa tja?

Koliko boljša stvar si, koliko slabša?
Kaj imaš ti opraviti s skrivnostmi
tega davnega kraja, mojega davnega prekletstva?
Kje je tvoje mesto v moji zgodbi?

Pesem o človeku, ki mu je uspelo

Ne jaz, ne jaz, marveč veter, ki vleče skozme!
Nežen veter vleče v novi smeri Časa.
Če le bom dal, da me ponese, me nosi, če le bo me nosil!
Če le bom občutljiv, rahel, oh, nežen, krilat dar!
Če le, od vsega najbolj očarljivo, se ponudim in si me sposodi
nežen, nežen veter, ki si utira pot skozi kaos sveta
kot rahlo, ostro dleto, uklinjeno rezilo;
če le bom prediren in trd kot strma konica zagozde,
ki jo zadirajo nevidni udarci,
skala se bo razklala in prišli bomo do čudeža, našli bomo Hesperide.

Oh, za čudež, ki vre mi v dušo,
bil bi dober vodnjak, dober studenec,
ne bi skalil nobenega šepeta, pokvaril nobenega izraza.

Kaj je to trkanje?
Kaj pomeni trkanje na vrata sredi noči?
Nekdo nam hoče nekaj slabega.

Ne, ne, to so trije čudni angeli.
Odprite jim, odprite jim.

Klavir

Mehko, v mraku, mi prepeva neka ženska;
petje me vrača daleč tja skozi leta,
dokler pod klavirjem, v bučanju drhtečih strun, otroka ne zagledam,
kako stiska lebdeče stopalo matere, ki se smehlja, ko prepeva.

Meni navkljub, zahrbtno mojstrstvo pesmi
me izdajalsko vrne, dokler moja srčika objokana ni sredi
starih nedeljskih večerov doma, zunaj je zima
in hvalnice v topli dnevni sobi, vodi nas zvončkljanje klavirja.

Tako se zdaj pevka zaman hrupno požene
z velikim črnim klavirjem v appassionato. Mene
je premagal čar otroških dni, moja moško zrelost
stre poplava spominov, solze mi kot otroku za preteklostjo vrejo.

Kolibri

Lahko si predstavljam, v nekem drugem svetu,
 pranemem, daleč nazaj
 v tisti najstrašnejši globoki tišini, ki je zgolj sopla in brnela,
 kako so drveli kolibriji skoz drevorede.

Preden je kar koli imelo dušo,
 ko je bilo življenje valovanje Snovi, napol žive,
 se je ta mali košček odščipnil v sijaju
 in šel sikajoč skoz počasna, ogromna, mesnata stebila.

Domnevam, da tedaj ni bilo nobenih cvetov,
 v svetu, v katerem je kolibri blisnil pred stvarjenjem.
 Domnevam, da je počasne rastlinske žile prediral s svojim
 dolgim kljunom.

Najbrž je bil velik
 kot mahovi, in majhni kuščarji, pravijo, so bili nekoč veliki.
 Najbrž je bil zabadajoča, strašljiva pošast.

Opazujemo ga skozi napačni konec dolgega teleskopa Časa,
 na našo srečo.

Vzhajanje lune

In kdor je videl luno, kdor je ni videl
 vstati iz soban globine,
 zardele in sijajne in gole, kot iz sobe
 popolnega ženina, jo je videl vstati in vreči
 priznanje radosti prek vala,
 da se raztresajo po valovih njeni lastni zapisi
 blaženosti, dokler vsa njena bleščeča lepota ne pridrhti
 do nas končno razgrnjena in znana, in smo prepričani,
 da je lepota nekaj onkraj groba,
 da popolno, jasno doživetje nikdar ne izgine
 v nič, in bo čas zatemnil luno
 prej, preden bo vsa naša izpolnitev tu
 v tem naključnem življenju potemnela ali minila.

Leda

Ne pridi s poljubi
niti z laskanji
rok in ustnic in mrmranj;
pridi s švistom peruti
in kot morski val udarcem kljuna
in mokro gazečimi, valove pljuskajočimi nogami
v močvirsko mehke trebuh.

Argonavti

Niso mrtvi, niso mrtvi!
Zdaj, ko si sonce, kakor lev, liže šape
in gre počasi navzdol po hribu:
zdaj, ko luna, ki se spominja in ji je edino mar,
da bi mi bili očarljivo telesni, lesketavih, srpastih nog,
se ustavlja blizu grebena hriba, pleza počasi, kakor kraljica
pogleduje dol leva, ko se umika –

zdaj morje je morje Argonavtov in ob svitu
Odisej razglša povelja, ko krmari mimo tistih spenjenih otokov;
počakaj, počakaj, ne prinašaj mi še kave niti *pain grillé*.
Svit še ni zginil z morja in Odisejeve ladje
še niso prešle otokov, moram jih še opazovati.

Komar

Od kdaj te tvoje zvijače,
monsieur?

Zakaj stojiš na tako visokih nogah?
Zakaj tako dolgi narezljani kraki,
ti vzvišenost?

Je to zato, da boš povzdignil središče svoje težnosti
in postal nič težji od zraka, ko se boš spustil name,
stal na meni breztežen, ti prikazen?

Slišal sem žensko v lenobnih Benetkah, ki ti je rekla
Krilata Zmaga.
Glavo obračaš k repu in se smehljaš.

Kako zmoreš spraviti toliko hudobije
v tisto napol prozorno fantomsko trohico
krhkega telesca?

Čudak, s svojimi tenkimi krili in vijugavimi nogami,
kako jadraš kot čaplja ali pust strdek zraka,
nekak ničes.

Vendar kakšna avreola te obdaja;
tvoja zlobna mala avreola, ki preži na moj um in ga
spravlja v otrplost.

To je tvoja zvijača, tvoj delež nesnažne čarovnije:
nevidnost in moč, da omrtvičiš
mojo pozornost proti tebi.

Vendar zdaj poznam tvojo igro, švigajoči čarovnik.

Čudak, kako se tihotapiš in plaziš v zraku
v krogih in izmikanjih me obkoljuješ,
vampir s krili,
Krilata Zmaga.

Sedeš in obstaneš na dolгих tenkih krakih,
postrani me gledaš in se lokavo zavedaš, da vidim,
ti packa.

Sovražim to, kako se opotečeš vstran v zrak,
ker si prebral moje misli proti tebi.
Daj, lotiva se igre na presenečenje,
da vidiva, kateri bo zmagal v tej potuhnjeni igri blefa.
Človek ali komar.

Ti ne veš, da jaz sem, in jaz ne vem, da ti si.
Pa dajva!

To je tvoj adut,
to je tvoj odvratni adutek,
ti ošiljeni obsedenec,
da mi sprevrže nepremišljeno kri v sovraštvo do tebe,
to je to drobno, tenko, odvratno trobentanje v uho.

Zakaj to počneš?
Prav gotovo slaba zvitost.

Menda si ne moreš pomagati.

Če je tako, potem nekoliko verjamem, da Previdnost varuje
nedolžnega.
Vendar slišati je tako presenetljivo kot bojni krik,
vrisk zmagoslavja, ko mi hlastneš po temenu.

Kri, rdeča kri
velečarodejna
prepovedana tekočina.

Opazujem te, kako stojiš
za hip v krču pozabe,
nespodobno vznesen
sesajoč živo kri,
mojo kri.

Takšna tišina, tak zadržan prenos,
takšno goltanje,
takšno nesramno prilaščanje.

Obotavljaj se,
kolikor se ti hoče.
Samo tvoja bedna dlakasta krhkost,
tvoja lastna netehtljiva breztežnost

te rešuje, te odpihne že s pišem, ki ga povzroči moja jeza,
ko hlastne.

Proč, ti smet zasmeha,
ti krilata kaplja krvi.

Te ne morem prehiteti?
Si premočan zame,
Krilata Zmaga?
Nisem dovolj komarja, da bi te nadkomaril?

Čudak, kako velik madež naredi moja izsesana kri
ob nedoločljivo nejasnem zmazku tebe!
Čudak, v kakšno motno temno packo si izginil!

Prevedel Veno Taufer